

KRISTIINANKAUPUNKI

DAGSMARKIN
OSAYLEISKAAVAN TARKISTUS
SEKÄ PERUKSEN KAAVA-
ALUEEN LAAJENNUS

LUONTO- JA
MAISEMASELVITYS

AIRIX Ympäristö Oy
PI 453 Salhojankatu 42
33101 Tampere
Puh. 010-2414000
Fax 010-241 4001
etunimi.sukunimi@airix.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	3
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	3
2.1 Suunnittelualue	3
2.2 Aineisto ja menetelmät	3
2.3 Kohteiden luokitus, kuvaus ja karttaesitykset	3
3 MAISEMA.....	5
3.1 Topografia	5
3.3 Maisemakuva ja maiseman kehitys.....	5
4 LUONTO.....	6
4.1 Ilmasto	6
4.2 Maa- ja kallioperä.....	6
4.3 Vesistöt.....	6
4.4 Kasvillisuus.....	7
4.6 Eläimistö.....	10
5 YHTEENVETO	10
LÄHTEET	11

LIITEKARTTA 1 Luonto- ja maisemakohdekartta

1 JOHDANTO

Tämä luonto- ja maisemaselvitys on laadittu Kristiinankaupungin Dagsmarkin osayleiskaavan tarkistus sekä Peruksen kaava-alueen laajennus -työn pohjaksi. Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä luonnonsuojelulaki edellyttävät maankäyttösuunnitelmien vaikutusten selvittämistä. Luonto- ja maisemaselvitys on selvitys alueen luonnon ja maiseman nykytilasta. Tavoitteena on selvittää suunnittelualueen luonnon ja maiseman yleis- ja erityispiirteet sekä arvokkaat luonto- ja maisemakohteet. Selvityksessä esitetään suosituksia maankäytölle. Tavoitteena on turvata luonnon monimuotoisuuden ja tärkeiden maisema-arvojen säilyminen alueella sekä edistää hyvän elinympäristön tavoitetta.

Selvityksen on laatinut FM biologi Sanna Tolonen AIRIX Ympäristö Oy:stä.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Suunnittelualue

Suunnittelualue sijaitsee Kristiinankaupungissa, kaupungin keskustasta noin 15 km itään. Suunnittelualue on Lapväärtinjokea reunustavaa maaseutua. Perunan viljely on alueen tärkeimpiä elinkeinoja.

2.2 Aineisto ja menetelmät

Ennen maastokartoitusta tutustuttiin alueelta olevaan aiempaan luototietoon ja karttamateriaaliin. Ympäristötietojärjestelmä Hertasta tarkistettiin alueen mahdolliset arvokkaat luontokohteet.

Maastokartoitus suoritettiin 28.-29.5.2007. Suunnittelualue kierrettiin ja valokuvattiin. Kartoitus oli kasvillisuuspainotteinen. Eläimistöä ja linnustoa havainnoitiin kartoituksen yhteydessä, mutta varsinaista linnustoseelvitystä ja muita erillisselvityksiä ei tehty. Luontoarvojen lisäksi maastotöiden tavoitteena oli saada kuva alueen maisematekijöistä. Maastokartoitustuloksia on kuvattu karttaesityksin. Selvitystieto koostettiin raportiksi.

2.3 Kohteiden luokitus, kuvaus ja karttaesitykset

Suunnittelualueen luontoa kuvataan luokittelemalla alueen kasvillisuus kasvillisuustyypeiksi eli biotoopeiksi. Kasvillisuustyyppinä käytetään ns. tavanomaisia tyyppejä kuten havumetsät, lehtipuuvaltaiset metsät jne. Kasvillisuustyypeillä voi tekstissä olla tarkempia lisämääreitä, kuten tuore kangas (MT) tai erilaisia kuvaavia lisämääreitä, kuten heinäinen tai kivikkoinen.

Kasvillisuuskuviointi ei aina noudata täysin luonnossa esiintyvää kasvillisuutta, koska kuvioissa voi olla mukana erilaisia toiminnallisia elementtejä. Lisäksi tarkuustaso on riippuvainen suunnittelualueen hankkeen mittaluokasta.

Kasvillisuustyyppikuviot on esitetty ja kuvattu raportin kohdekuvauksissa sekä liitekartalla 1. Kasvillisuuskuvioiden kohdekuvauksissa kerrotaan kohteen edustama kasvillisuustyyppi eli biotooppi, kohteen kuvaus ja mahdollisia aikaisempia tietoja alueesta, mahdollinen erityisarvo sekä sen perustelut.

Luontokohteiden erityisarvo perustuu kohteiden luonnonsuojellisen arvon määrittämiseen. Kasvillisuuskuviot yhdessä muun luontotiedon kanssa muodostavat pe-

rustan kohteen luontoarvon määrittämiseksi. Arvottamisen avulla on tarkoitus osoittaa kohteiden rakennettavuus luontoarvojen näkökulmasta.

Luontokohteiden arvotusperusteet

Kohteen luonnonsuojelullista arvoa määrittävät selkeästi luonnonsuojelua ohjaavat lait. Kohteella voi olla myös laissa erikseen määrittelemätöntä luonnonsuojelullista tai luonnon monimuotoisuutta lisäävää arvoa.

Arvokkaita luontokohteita ovat:

- Suojelualueet (suojelualueet, luonnonmuistomerkit, valtakunnalliset suojeluohjelmat ja Natura 2000-verkoston alueet)
- Muut valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet (seutukaavojen suojeluvaraukset, arvokkaat kallioalueet, pienvedet, perinnemaisemat ja kulttuuri-maisemat)
- Luonnonsuojelulain suojeltavat luontotyytit (LsL 29 §)
- Metsälain (MeL 10 §) erityisen tärkeät elinympäristöt
- Vesilain mukaiset suojeltavat luontotyytit (1. luku 15a § ja 17a §)
- Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet
(geologisesti arvokkaat muodostumat, arvokkaat vesialueet, perinnemaisemien luontotyytit, erityisesti suojeltavien lajien esiintymät, muiden uhanalaisten lajien esiintymät, luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien esiintymät sekä lintudirektiivin liitteen I lajit, muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet, kuten vanhat metsät)

Kohteiden arvotuskriteereinä käytetään kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta, uhanalaisuutta, luonnon monimuotoisuutta sekä alueen toiminnallista merkitystä lajitasolle. Esimerkiksi edustavalla kasvillisuudella tarkoitetaan elinympäristölle tyypillistä, lajistoltaan monipuolista ja hyvin säilynyttä kasvillisuutta.

Uhanalaisuusluokituksena käytetään Ympäristöministeriön Suomen lajien uhanalaisuus 2000 -arviointia. Se on laadittu IUCN:n uhanalaisuusluokkien ja kriteerien mukaisesti. Valtakunnalliset uhanalaisuusluokat ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU). Luokkaan silmälläpidettävät (NT) kuuluvat lajit eivät ole vielä varsinaisesti uhanalaisia. Alueellista lajien uhanalaisuutta käsiteltäessä käytetään vain kahta luokkaa, alueellisesti uhanalaiset (RT) ja hävinneet (RE).

Maisema

Maisemasta tutkitaan mm. maisemarakennetta sekä maiseman erityispiirteitä.

Maisemansuojelun kannalta arvokkaita kohteita ovat luonnon- ja kulttuurimaisemaltaan arvokkaat kohteet sekä perinnemaisemat. Luonnonmaisemaltaan arvokkaat kohteet ovat esimerkiksi luonnonmaisemaltaan arvokkaita näkymiä ja näkymäalueiden rajapintoja tai yksittäisiä luontokohteita.

Kulttuurimaisemaltaan merkittävät alueita ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi todetut kohteet. Perinnemaisemat ovat maaseutumaisemaa, jossa on jokin erityislaatu. Perinnemaisema on perinnebiotooppi silloin kuin maisemaan liittyy vanhan maankäytön synnyttämiä biologisia arvoja. Maiseman erityispiirteinä voidaan käsitellä myös maiseman ongelmakohtia ja suoranaisia maisemavaurioita.

3 MAISEMA

Kristiinankaupunki kuuluu Pohjanmaan maisemamaakuntaan, tarkemmin Etelä-Pohjanmaan rannikkoseutuun. Alueen maasto on loivapiirteistä ja tasaisehkoa. Korkeusvaihtelut ovat yleensä vähäiset. Maastoa halkoo selvärajaiset jokilaaksot.

Pohjanmaalla vaihtelevat moreenialueet ja jäätikköjokien sedimentaation synnyttämät loivapiirteiset alueet. Kallioalueita harjumuodostumia on vain harvakseltaan. Viljavia, laajoja savikkoalueita on erityisesti Etelä-Pohjanmaalla. Maatalous on alueella tyypillisesti peltoviljelyä.

Pohjanmaa on ollut pitkään asuttua ja maakunnalla on verrattain pitkät ja vankat kulttuuriperinteet, mikä näkyy maisemassakin. Jokivarsilta on tehty kivikautisia löytöjäkin. Asutus on perinteisesti sijainnut nauhamaisesti jokien ja niiden rantoja myötäilevien teiden varsilla. Jokivarsien kylät ovat pitkiä, tiheydeltään vaihtelevia rivikyliä. Niiden taajamarajat jäävät usein epäselviksi. Isojako ja uusjako ovat rikkoneet rivikylien rakennetta 1800-luvun jälkipuoliskolta lähtien. Ruotsinkielisen väestön suuri osuus näkyy mm. rakentamisperinteessä. Alueella on säilytetty paljon vanhoja rakennuksia.

Suunnittelualueella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita tai -kohteita.

3.1 Topografia

Yleisilmeeltään suunnittelualue ympäristöineen on hyvin tasaista ja loivapiirteistä. Lapväärtinjoki virtaa matalahko törmäisessä uomassa mutkitellen tasaisehkon laaksoalueen halki idästä länteen. Maasto kohoaa loivasti, jopa mäiksi laaksoalueen pohjois- ja eteläpuolella.

Korkeusvaihtelut ovat pienehköt. Alueen korkein piste, 35 mmpy, sijaitsee suunnittelualueen itäosassa Byåsenin etelärinteellä. Maaston korkeus on alhaisin suunnittelualueen länsiosassa, missä se on noin 10 mmpy.

3.3 Maisemakuva

Suunnittelualue sijaitsee maaseudulla. Se edustaa alueelle tyypillistä nauhamaista jokivarsikylää. Suunnittelualueen maisemaa hallitsevat tasaiset ja laakeahkot, mutta vain paikoin hyvin laajat peltoalueet sekä maaseutumainen asutus ja maatalousrakennukset. Suunnittelualueen itäosassa on kylämäinen keskusta-alue mutta taajama-alueen rajat eivät rajaudu selkeästi. Dagsmarkin alueelle ominaista on omakeimaisen, vanhan rakennuskannan runsaus. Erilaiset maisemaelementit limittyvät toisiinsa mutkattomasti. Lapväärtinjoki virtaa mutkitellen alueen halki vain paikoin hallitsevana maisemaelementtinä.

Asutus ja eri vuosikymmeniltä peräisin olevat rakennukset sijoittuvat nauhamaisesti molemmiin puolin jokea, joen ja peltojen keskellä kulkevien teiden varsille. Pieniä metsäalueita sijaitsee siellä täällä asutuksen ja peltojen lomassa. Metsät reunustavat suunnittelualuetta kuitenkin selkeästi aluetta vaihtelevan etäisyyden päässä sekä pohjoisessa että etelässä. Varsinaisia hierarkkisia pisteitä eli maamerkkejä alueella ei ole.

Maisemallisesti arvokkaita kohteita, näkymiä ja näkymäalueiden rajapintoja

Suunnittelualueella maisemallisesti arvokkaita näkymiä avautuu paikoin laajoille peltoaukeille.

Storholmenin saari on suunnittelualueen länsiosassa, Lapväärtinjoessa sijaitseva saari. Sen molemmin puolin on pieniä koskia. Saaren pohjoispuolinen joenuoma on valjastettu sähkön tuotantoon jo vuonna 1918. Yhdessä pieni, vanha, puurakenteinen Peruksen sähkövoimalaitos, sen vieressä sijaitseva vanha myllyrakennus, vihreä Storholmenin saari sekä sen eteläpuoliset pienet kosket muodostavat mitä viehättävimmän maisemaelementin suunnittelualueen sisällä.

Lapväärtinjoki kiemurtelee alueen halki rauhallisesti omassa uomassaan. Joki on viehättävä paikoin puustoisine ja paikoin avoimine rantoineen ja paikoin kivikkoisine, pienine koskineen. Suunnittelualueen maisemassa se ei ole kovin näkyvä elementti, vaikka on onkin erittäin hallitseva maisemaa muovannut elementti.

Nylundin kohdalla, suunnittelualueen itäosassa on pihapiirin kohdalla kaunis ja vahvasti rajaava puukujanne.

Alueella ei ole erityisen voimakkaita näkymäalueiden rajapintoja.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita

Suunnittelualueella on runsaasti vanhaa, perinteikästä rakennuskantaa. Suunnittelualueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita käsitellään perusteellisesti Dagsmarkin osayleiskaavan tarkistus sekä Peruksen kaava-alueen laajennushankkeeseen liittyvän rakennusinventoitutyön yhteydessä. Tässä selvityksessä nostetaan esiin kuitenkin Peruksen vanha sähkövoimalaitos, joka muodostaa maisemallisesti viehättävän kokonaisuuden, jokimaiseman, Storholmenin saaren ja voimalan pihapiirissä sijaisevien rakennusten kanssa.

4 LUONTO**4.1 Ilmasto**

Kristiinankaupungin alueella vuoden keskilämpötila on +4 - +4,5 °C ja vuotuinen sademäärä on 550 - 600 mm. Kasvukausi on Suomen oloissa pitkäkö 165 - 170 vrk.

4.2 Maa- ja kallioperä

Suunnittelualueen maaperä on pääosin savea. Paikoin on moreenia.

4.3 Vesistöt

Suunnittelualueen halki virtaa itä-länsisuunnassa Lapväärtinjoki. Lapväärtinjoki kuuluu Lapväärtinjokilaakson Natura-alueeseen (FI0800111). Se on merkittävimpiä lähes vapaana virtaavia, Selkämereen laskevia jokivesistöjä. Vesi- ja ympäristöhallituksen (1989) yleisluokituksen mukaan veden laatu on keskimäärin tyydyttävä. Joki on kalastollisesti merkittävä.

Vesistöalueen merkittävimmät pohjavesialueet sijaitsevat Lapväärtinjoen latvoilla, Lauhavuoren alueella. Myös Dagsmarkin etelä- ja pohjoispuolella kaksi pohjavesialuetta, pohjoisessa Byåsen ja etelässä Storåsen. Molemmat ovat I luokan pohjavesialueita. Suunnittelualue rajautuu niin, että pohjavesialueet ulottuvat vain hyvin

pieneltä osin suunnittelualueelle. Byåsenin suunnittelualueelle ulottuvalta pohjavesialueen reuna-alueelta tunnetaan vedenottokäytössä olevia lähteitä, joilla osalla toimii kolme pientä vedenottamoaa. Myös Storåsenin pohjavesialueen osalla on lähteitä ja pienimuotoista vedenottamotoimintaa.

4.4 Kasvillisuus

Yleispiirteet

Kristiinankaupunki kuuluu eteläboreaaliseen havumetsävyöhykkeeseen ja Etelä-Pohjanmaan eliömaakuntaan. Pohjanmaalla puolukkatyyppin männiköt ovat yleisiä, mutta eteläosan rannikolla puustoon kuuluu paljon kuusta ja lehtipuita. Kristiinankaupungin alueella hallitsevin puulaji onkin kuusi. Vain paikoin harjuilla ja kallioilla mänty on vallitseva. Lehtipuuvaltaisia alueita on hyvin vähän. Metsät ovat pääosin talousmetsiä. Suot ovat pieniä. Kristiinankaupungissa kasvilajisto on monipuolinen ja mielenkiintoinen. Pyhävuoren aluetta pidetään kasvillisuudeltaan alueen rikkaimpana.

Suunnittelualue on maaseutua ja suuri osa alueesta on avointa peltomaastoa sekä maaseutu- ja kyläasutusta pihapiireineen. Metsäisiä alueita suunnittelualueella on vain pieniä saarekemaisina alueina, vaikka metsäinen maasto rajaakin peltoaukeita suunnittelualueen ulkopuolella. Alueen kasvillisuus on suuressa osassa aluetta kulttuurivaikutteista. Käkäräiset vanhat puut eri puolilla suunnittelualueetta, kertovat alueen laidunnushistoriasta.

Vuonna 1988 Dagsmarkin alueelta on vielä tavattu harvinaista istutusperäistä, siperiankärhää.

Opetussuunnitelmatyöryhmä (1982) on arvioinut Byåsenin metsäalue, jonka eteläisimmät osat ulottuvat suunnittelualueella suunnittelualueen koillisosaan, merkittäväksi opetuskohdeksi, alue on pohjavesialuetta ja alueella esiintyy kauniita kangasmetsiä ja rehevämpiä kuusikoita.

Suunnittelualueen halki virtaa Lapväärtinjoki, joka on Natura-alueita. Joen varressa on lehtipuuvaltaista sekametsää. Kasvistoltaan erityisen tärkeät Lapväärtinjokilaakson Natura-alueen osat (suot, rinnemetsät ja rantalehdot) sijaitsevat suunnittelualueen ulkopuolella. Suunnittelualueella ei sijaitse muita luonnonsuojelualueita.

Luontotyypit

Mäntyvaltainen kangas

Mäntyvaltaiset kankaat ovat tyyppiltään lähinnä puolukkatyyppin (VT) kuivahkoa kangasta, joiden puustoon kuuluu pääasiassa mänty (*Pinus sylvestris*) ja satunnaiset koivu (*Betula sp.*) ja kuusi (*Picea abies*). Pensaskerroksessa esiintyy puiden taimia, katajaa (*Juniperus communis*) ja paikoin pihlajaa (*Sorbus aucuparia*). Kenttäkerroksen valtalaina ovat puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*), mustikka (*Vaccinium myrtillus*) ja variksenmarja (*Empetrum nigrum*) ja kuivimmissa paikoin kanerva (*Calluna vulgaris*). Myös satunnaisia on ruohoja ja heiniä esiintyy. Peltoalueiden, väylien ja rakennetun ympäristön läheisyydessä esiintyy pensoittumista ja heinittymistä. Pohjakerroksessa esiintyy seinä- ja kerrossammalta (*Pleurozium schreberi*, *Hylacomium splendens*) ja satunnaisesti poronjäkäliä (*Cladina sp.*).

Kuusivaltainen kangas

Kuusivaltaiset kankaat ovat mustikkatyypin tuoreita kankaita (MT). Sekapuuna kasvaa paikoin mänty ja koivu. Pensaskerroksessa on pihlajaa, koivua ja katajaa. Kenttäkerroksessa esiintyy mustikkaa ja puolukkaa ja paikoitellen ruohoja, esimerkiksi metsätähteä (*Trientalis europaea*) ja oravanmarjaa (*Maianthemum bifolia*). Pohjakerros on sammalvaltainen, usein metsäkerrossammal dominoi lajistoa.

Lehtomainen kangas

Lehtomaiset kankaat ovat päätyypiltään OMT -tyyppiä. Puusto on kuusivaltaista, mutta joukossa kasvaa edelleen myös mänty ja koivu. Varpujen sijaan ruohosto dominoi kenttäkerrosta. Lajistoon kuuluvat mm. ketunleipä, oravanmarja, metsätähti, mustikka sekä metsäimarre (*Gymnocarpium dryopteris*).

Lehtipuustoinen ja pensaikkoinen alue

Suunnittelualueen halki kiemurtelevan Lapväärtinjoen rannat ovat lehtipuustoiset ja pensaikkoiset. Lajistoon kuuluvat eri paikoilla vaihdellen mm. koivu, haapa (*Populus tremula*), tuomi (*Prunus padus*), pihlaja, harmaaleppä (*Alnus incana*), kiiltopajua (*Salix phylicifolia*) ja muita pajuja (*Salix sp.*), vadelma (*Rubus idaeus*), punaherukkaa (*Ribes spicatum*), pujoa (*Artemisia vulgaris*), mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*), karhunputkea (*Angelica sylvestris*) ja heiniä.

Vesirajassa esiintyvät mm. rantakukka (*Lythrum salicaria*) ja rentukka (*Caltha palustris*). Satunnaisesti rannoilla esiintyy kangasmetsäkasvillisuutta ja jopa kuivahkoa kangasta, jolloin puusto on mäntyvaltaista.

Lehtipuustoisia ja pensaikkoisia alueita esiintyy satunnaisesti muuallakin kuin joen rantavyöhykkeellä. Osa alueista on entistä peltoa, jolloin kasvillisuus on huomattavasti edellä kuvattua köyhempää.

Sekapuustoinen alue

Sekapuustoisissa metsissä kasvaa mm. mäntyä, koivua ja kuusta. Pensaskerroksessa on runsaasti puiden taimia. Kenttäkerroskin on vaihteleva. heiniä, ruohoja ja tavallisia varpuja esiintyy.

Suo

Soistuneet alueet ovat rämettä, päätyypiltään isovarpurämettä. Puustoon kuuluu mänty ja satunnaiset kuuset ja koivut. Mätäs- ja välipinnoilla kasvaa mm. suopurusua (*Rhododendron tomentosum*), variksenmarjaa, mustikkaa, puolukkaa ja lakkaa (*Rubus chamaemorus*). Laitaosissa on myös mm. pallosaraa (*Carex globularis*) ja katajaa.

Rantalehto

Tuoreen rantalehdon puu- ja pensaskerroksen valtalajina on koivu. Lisäksi kasvaa pihlajaa, tuomea ja kuusta ja vadelmaa. Kenttäkerros on ruohoinen ja lajisto monipuolinen. Lajistoon kuuluu mm. valkovuokko (*Anemone nemorosa*), metsätähti, ketunleipä, korpi-imarre (*Phegopteris connectilis*), kielo (*Convallaria majalis*), kultapiisku (*Solidago virgaurea*), kevätpiippo (*Luzula pilosa*), maitikka (*Melampyrum sp.*), metsäkurjenpolvi (*Geranium sylvaticum*), sudenmarja (*Paris quadrifolia*), metsäimarre. kuva3136

Kohde lisää alueen luonnon monimuotoisuutta. Alue ei kuitenkaan ole kovin edustava. Sillä voi olla vähäistä paikallista arvoa.

Storholmenin saari

Storholmenin saari on suunnittelualueen länsiosassa, Lapväärtinjoessa sijaitseva saari. Sen molemmin puolin on pieniä koskia. Saaren pohjoisosassa on vuonna 1918 rakennettu pieni, puurakenteinen Peruksen sähkövoimalaitos ja myllyrakennus.

Storholmenin kasvillisuus on lehtipuuvaltaista lehtoa. Puustoon kuuluvat mm. haapa, koivu, pihlaja ja jonkin verran kuusta. Pensaskerroksessa esiintyvät lehdolle tyypillisesti mm. taikinamarja (*Ribes alpinum*), punaherukka, lehtokuusama (*Lonicera xylosteum*), pihlajan ja tuomen taimet sekä katajakin. Kenttäkerroksen kasvillisuus on ruohovaltaista ja monipuolista. Alueelta tavattiin esimerkiksi kielloa, sudenmarjaa, ketunleipää (*Oxalis acetocella*), mesiangervoa, metsäkurjenpolvea (*Geranium sylvaticum*), oravanmarjaa ja orvokkia (*Viola sp.*). Luontoinventoinnissa (Järvinen 2004) alueelta tavattiin lehtotyypeistä GOMaT (Geranium-Oxalis-Maianthemum), OFiT (Oxalis-Filipendula), OmaT (Oxalis-Maianthemum) ja muista kasvillisuustyypeistä keskiravinteista ruoho- ja heinäkalliota, tuoretta suurruohoniittyä.

Storholmenin saari on ollut vielä 1950 -luvulla laidunnuskäytössä. Ainakin 1950 -luvulta saakka se on ollut myös virkistyskäytössä. Alueelle on rakennettu nyttemmin nuotiopaikka. Peruksen voimalaitos on edelleen käytössä. Vuonna 2001 Kristiinankaupunki osti alueen yhdessä Peruksen kyläyhdistyksen kanssa silloiselta voimalayhtiöltä.

Storholmen on suunnittelualueen merkittävimpiä luontokohteita. Se ei ole metsä-, eikä luonnonsuojelulain mukainen kohde, mutta sillä merkittävää, luonnon monimuotoisuutta lisäävää, paikallista arvoa. Alueella on myös paikallista virkistyskäyttöarvoa sekä kulttuurihistoriallisia että maisema-arvoja. Storholmenin saarelle on tehty hoito- ja käyttösuunnitelma (Järvinen 2004).

Storforsin entinen kalanviljelysalu

Lapväärtinjoen rannassa on entinen Storforsin entinen kalanviljelylaitos. Toiminnan loputtua kapeat altaat ovat lähes kuivuneet. Alueella kasvaa männyn, koivun ja harmaalepän taimia. Alue on heinittynyt. Kenttäkerroksessa kasvaa tavanomaista

kulttuurilajistoa, kuten pietaryrttiä (*Tanacetum vulgare*), valkoapilaa (*Trifolium repens*), karhunputkea (*Angelica sylvestris*), maitohorsmaa (*Epilobium angustifolium*), voikukkaa (*Taraxacum sp.*) ja siankärsämöä (*Achillea millefolium*).

Kalanviljelyalueelle on tehty kunnostussuunnitelma. Alue on tarkoitettu muuttamaan virkistyskäyttöön sopivaksi. Sinne on tarkoitettu rakentaa mm. yhtenäinen laajempi vesiallas sekä nuotiopaikka.

Peltoalueet

Aktiivikäytössä olevat avoimet peltoaukeat. Sähkölinjat halkovat avoimia peltoalueita.

4.6 Eläimistö

Linnusto

Alueelle ei tehty erillistä linnustaselvitystä. Kartoituksessa alueella tavattiin tavallisia lajeja, kuten mm. peippo, räkättirastas, mustarastas, peippo ja viherpeippo sekä epätavanomaisimmista tilitalti.

Järvisen (2004) mukaan Storholmenin linnusto on monipuolinen. Alueella tavataan lehtimetsien ja pensaikkojen lajeista mm. kultarinta (*Hippoboscus icterina*), satakieli (*Luscinia luscinia*), lehtokerttu (*Sylvia borin*), mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*), pajulintu (*Phylloscopus trochilus*), tilitalti (*Phylloscopus collybita*), räkättirastas (*Turdus pilaris*), mustarastas (*Turdus merula*), punakylkirastas (*Turdus iliacus*), kirjosiippo (*Ficedula hypoleuca*), harmaasiippo (*Muscicapa striata*) sekä käpytikka (*Dendrocopus minor*).

Eläimistö

Eläimistöstä ei tehty varsinaista erilliselvitystä. Kristiinankaupungin tavanomaiseen eläimistöön kuuluvat mm. hirvi, valkohäntäpeura, metsäjänis, rusakko, myyrät, siili, kettu, kärppä, lumikko ja mäyrä. Harvinaisista ja uhanalaisista lajeista alueella esiintyy myös saukko ja liito-orava. Maastossa havaittiin merkkejä oravasta.

Lapväärtinjoen - Isojoen vesistöalue on kalastoltaan monipuolinen ja merkittävä. Jokeen nousee meritaimen, harjus ja alajuoksulla myös vaellussiika. Valtakunnallisesti arvokas meritaimenkanta on yksi maamme viidestä jäljellä olevasta alkupeiräisestä ja luontaisesti lisääntyvästä taimenkannasta. Joessa esiintyy myös useita harvinaisia ja uhanalaisia lajeja, esimerkiksi eräitä koskikorento- ja vesiperhoslajeja sekä nilviäisiä. Lisäksi alueella esiintyy alueellisesti uhanalaisista kalakannoista merikutuinen ja vaeltava harjuskanta.

5 YHTEENVETO

Suunnittelualueen halki virtaava Lapväärtinjoki kuuluu Lapväärtinjokilaakson Natura -alueeseen (FI0800111). Alueella on lähteitä ja vedenottoa. Vesistö- ja maisema-arvoista johtuen rakentamisen sijoitteluun ja jätevesien käsittelyyn on syytä kiinnittää alueella aivan erityistä huomiota.

Storholmenin lehtomainen saari on paikallisesti arvokas luontokohde, joka lisää alueen luonnon monimuotoisuutta. Saarella on myös kulttuurihistoriallista, maisemallista sekä virkistyskäyttöarvoa. Aluetta ei suositella rakentamiseen, mutta se sopii hyvin virkistyskäyttöön.

Rantalehdolla on myös vähäistä, paikallista luontoarvoa. Se toivotaan voitavan ottaa huomioon suunnittelussa.

AIRIX Ympäristö Oy
Tampereella 7.8.2007

Sanna Tolonen
Biologi, FM

LÄHTEET

Byholm, P. 1994: Kristiinankaupungin vanhojen metsien inventointi.

Eurola, S., Huttunen, A. & Kukko-oja, K. 1995: Suokasvillisuusopas. Oulanka Reports 14. Oulanka Biological Station. Oulun yliopisto. Oulu.

Grundvattenområden. 287 Kristinestad. 26.11.2003. Länsi-Suomen ympäristökeskus.

Grundvattenområdeskarta. Kristinestad. 10 287 05 Byåsen. 7.9.1994.

Maaperäkartta. <http://geotieto.gtk.fi> 2007

Järvinen, C. 2004: Naturinventering samt plan för skötsel och användning för Storholmen, Lappfjärd. Västra Finlands miljöcentral.

Lundberg C.-A. 1977: Naturinventering i Kristinestad. Miljövårdsnämnden i Kristinestad 1977. 2 upplagen 1978.

Läroplansgruppen i biologi och geologi (1982): Slutrapport.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehtikustannus. Tapio. Hämeenlinna.

Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri pohjolan kasvio. Tammi. Helsinki.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Uhanalaisten lajien II seurantaryhmä. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Storforsin ranta-alueen kunnostus, Kristiinankaupunki. Työselitys. Insinööri Kim Klemola.

Suominen, J. & Varkki A. 1990: Kristiinankaupungin kasvistoa vuosisatamme alkupuoliskolla ja nyt. Lutukka 6, 1990.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA -menettelyssä ja Natura -arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus.

Valtion ympäristöhallinnon ympäristötietojärjestelmä Hertta, 24.5.2007.

www.karttapaikka.fi

www.ymparisto.fi